

JOHANNA BREEVOORT ZEVENTIG JAAR

Donderdag, 7 September, wordt Johanna Breevoort zeventig jaar! Graag voldoe ik aan het verzoek van haar vele vrienden om in een korte samenvatting „iets“ over haar te schrijven. Doch wat zal ik, als haar zeer nastand familie-lid, over haar schrijven. Haar groote, opofferende liefde voor onze moeder — haar eenige zuster — en na het heengaan van onze moeder voor ons, 't zal de meesten niet interesseeren. Toch kan het niet anders of het moet wel een heel persoonlijk woord zijn, dat ik thans neerschrijf.

Het is eenzaam in haar huis. Het zal straks de eerste verjaardag zijn welken ze doorbrengt zonder haar man. Haar man, dien ze zoo innig liefhad, haar man, die door haar, ja door haar alleen, verpleegd werd gedurende zijn twintigjarige ziekte. October 1938 werd hij van haar zijde weggenomen. Toen woonde Johanna Breevoort in Soestdijk, waar ze, alleen ter wille van haar man, was gaan wonen.

Johanna Breevoort. Kind van Rotterdam. Zoo werd ze genoemd, wanneer haar boeken besproken werden; de boeken, die meest de lezers verplaatsen in het groote-stadsleven van Rotterdam. Zij hield van de stad van haar geboorte boven elke andere plaats, en alleen wij, die haar zoo goed kennen, weten welk offer zij bracht, toen de gezondheid van haar man buitenwonen noodzakelijk maakte.

„Rotterdam! Wat heb ik je lief. Mijn teerste, liefste herinneringen liggen samengeweven met jou, mijn trotsche, rommelige stad aan de glinsterende rivier.“ Zoo schreef zij zelf tientallen jaren geleden. En na den dood van haar man trok zij weer naar Rotterdam. Wie zou denken, dat ze in het lange buitenwonen de stad ontwend zou zijn, vergist zich. Met een wondere vitaliteit heeft onze haast zeventigjarige zich weer „aangepast.“ Zij zit geen oogenblik stil, helpt in haar uitgebreiden familiekring waar zij helpen kan en ook haar pen rust niet.

Over haar werk te schrijven ligt niet op mijn weg; er is veel kritiek geweest, maar meer nog waardeering, vooral onder de kleine luyden. En het is terecht, dat er verschillende malen van haar geschreven is: „Een vrouw, die we niet ongemerkt voorbij kunnen gaan, een vrouw, die in al haar werk iets te zeggen heeft.“

Aan het verzoek om een „huiselijke foto“ voldoe ik graag. Eenige weken vóór haar zeventigsten verjaardag werd dit kiekje genomen op het Scheveningsche strand, temidden van haar familie en vrienden. En 7 September is ze, zoo God wil, weer in Rotterdam. In haar woning Burg. Meineszlaan 24 zal het haar zeker niet aan belangstelling ontbreken.

B. B. B.

NAPOLEON EN GOETHE

Het moet een aangrijpend oogenblik zijn geweest, toen op 2 October 1808 in het stadhoudelijk paleis te Erfurt Napoleon en Goethe — de twee grootste figuren uit den nieuweren tijd — elkander ontmoetten.

Deze ontmoeting had plaats volgens den uitdrukkelijken wensch van Napoleon en in de Erkerkamer van dat paleis stonden deze twee tegenover elkaar.

Erfurt is voor ons in de eerste plaats de stad van Luther. Hier werd de latere Hervormer in 1501 student aan de hoogeschool en hier ging hij in 1505 het Augustijnkerklooster binnen. Wittenberg mag de stad zijn van de 95 stellingen, Erfurt zal de eeuwen door den roem behouden, dat hier uit de bestoven bladen van een ouden Bijbel het heerlijk licht der Hervorming opging. De reiziger, die Erfurt bezoekt, moge stilstaan bij alles wat daar aan Luther herinnert, hij kan toch ook niet nalaten een bezoek te brengen aan het stadhoudelijk paleis, waar men hem in de kamer brengt, die beroemd is geworden door het onderhoud dat Napoleon er heeft gehad met Duitschlands grooten dichter, filosoof en staatsman Goethe.

Voor deze beide mannen is het jaar 1808 wel een bijzonder jaar geweest.

Napoleon stond hier op het toppunt van zijn macht. Sinds vier jaar droeg hij de Fransche keizerskroon en als hij op zijn doorreis Erfurt aandoet, is het om hier het Vorstencongres te houden, dat voor heel Europa zijn weergalooze macht moet demonstreeren.

In gezelschap van de koningen van Saksen, Beieren en Württemberg, heeft hij hier een samenspreking met Alexander I van Rusland. Het verbond tusschen Frankrijk en Rusland wordt op dit congres vernieuwd; en wel mislukt de poging om vrede te sluiten met Engeland, doch dit kan Napoleon niet weerhouden straks toch naar het Pyreneesche schiereiland te trekken en Spanje onder zijn ijzeren scepter te doen bukken. Temidden van de beslommingen van het Congres wenscht Napoleon een onderhoud met Goethe.

En Goethe komt.

Verlangt Napoleon den held van den geest te ontmoeten, in Goethe leeft evenzeer de begeerte, kennis te maken met den held van het zwaard.

Ook voor Goethe is 1808 een belangrijk jaar, want immers, kort geleden is het eerste deel van zijn „Faust“ verschenen, een werk, dat even beroemd zal worden als de man, die het schreef. Goethe en Faust zullen voortaan in één adem genoemd worden. In zekeren zin staat dus ook Goethe, nu zijn Faust is verschenen, op het toppunt van zijn roem.

In Faust heeft hij beschreven den strijd tusschen het booze en het goede en doet hij het goede zegevieren. Het kan vreemd loopen in de wereld.

Wanneer er in 1755 niet een ontzettende aardbeving te Lissabon had plaats gehad, waarbij zestig duizend menschen het leven verloren, zouden we misschien nooit van Goethe hebben gehoord. Goethe was toen zes jaar en deze vreeselijke ramp schokte zijn jeugdig gemoed zóó, vertelt hij in „Verdichting en waarheid,“ dat hij

vergeefs trachtte zich hier van te herstellen. Dit was dáárom zoo moeilijk, omdat „de wijzen en de schriftgeleerden” het er niet met elkander over eens konden worden, hoe men zulk een verschijnsel moest beschouwen. Hierdoor werd de eerste twijfel in hem opgewekt over de dogma's van den godsdienst. Deze ramp doet den denker in hem ontwaken. Van nu aan gaat hij zoeken naar licht, zonder ooit hét Licht te vinden.

Er is veel overeenkomst tusschen Napoleon en Goethe. Beiden zijn reuzen-gestalten in het menschelijk geslacht, beiden zijn zij helden en zoekers.

Niemand is meer dan Goethe overtuigd van de ijdelheid der dingen, van hun vergankelijkheid. Niemand heeft beter dan hij de ellende van het menschelijk leven doorschouwd en met al den hartstocht van zijn Deutsche ziel, heeft hij getracht die ellende te doen wijken. Een zoeker naar het Verloren Paradijs is hij geweest. Alleen heeft hij gezocht bij het sobere kaarslicht van zijn eigen verstand en heeft hij verzuimd het licht van de Zonne der Gerechtigheid op al de problemen van het menschelijk leven te laten vallen.

En was het met Napoleon wel anders?

Heeft hij niet zelf meermalen verzekerd, dat het zijn diepste wensch was, om de wereld een eeuwigen vrede te verzekeren? Om dat ideaal te bereiken moest hij echter door een stroom van bloed waden, die hem ten slotte verzwolg, zonder hem in het begeerde land van den vrede te brengen.

In de Erkerkamer van het stadhouderlijk paleis te Erfurt hebben de beide zoekers met elkaar gesproken. Het onderwerp van hun gesprek was Goethe's epos: Hermann und Dorothea. Dit heldendicht van Goethe was de vrucht van zijn tweejarig verblijf in Italië. Napoleon had het gelezen en het had hem sterk aangegrepen.

Zoo geweldig was de indruk geweest, die dit werk op hem had gemaakt, dat hij vurig begeerde den auteur ervan te ontmoeten.

Die ontmoeting moet werkelijk aangrijpend zijn geweest. Na de samenspreking moet Napoleon dit gevleugelde woord hebben gesproken: „C' est un homme!” Da 's 'n mensch!

Maar tegelijk had ze iets diep-tragisch. Twee der grootste mannen van hun tijd, zagen elkander hier in de oogen. In beider ziel leefde dezelfde begeerte naar

geluk en vrede. Beiden haakten naar het schoone, het goede en het ware.

En toch hebben ze beiden al hun energie nutteloos verspild.

Want aan het heil in Christus gingen ze schouderophalend voorbij.

Zij waren torenbouwers, hemelbestormers, die echter, evenals de helden uit de vlakke van Sineav bedrogen zijn uitgekomen.

Als Goethe straks na een lang leven van werken en denken, de grenzen nadert van het geheimzinnige land, van waar niemand terugkeert, begeert hij „meer licht.”

Zijn schitterende kunst en zijn tintelend vernuft hadden hem geen vrede gebracht, evenmin als den balling op St Helena.

Dat behoeft ons niet te verwonderen. De vrede „die alle verstand te boven gaat,” kunnen we immers onmogelijk met ons verstand bereiken, hoe groot dat overigens ook zijn moge. Hadden ze slechts het heil in Christus gezocht, niet met een schitterend verstand, maar met een eenvoudig geloovig hart, dan zouden zij inderdaad hun ideaal hebben bereikt.

Nu zijn ze slechts gekomen tot een heroïsch, doch nutteloos pogen.

Napoleon en Goethe, grooten van ons geslacht, naar menschen maatstaf gemeten, hoe arm zijt gij gebleven, omdat ge d é n M e n s c h niet hebt gezocht, die alle ellende doet eindigen en alle vragen doet overgaan in aanbidding.

P. DE ZEEUW J.Gzn

593

